

Mariusz Chamarczuk

Symposium : "200-na rocznica urodzin szwedzkiej królowej Josephine Maximilienne Eugenie Napoleonne-Beauharnais (1807-1876) odnowicielki Kościoła Katolickiego w Królestwie Szwecji" :(Sztokholm, 10 marca 2007)

Seminare. Poszukiwania naukowe 25, 534-536

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJUM

200-NA ROCZNICA URODZIN SZWEDZKIEJ KRÓLOWEJ
JOSEPHINE MAXIMILIENNE EUGENIE NAPOLEONNE-BEAUHARNAIS (1807-1876)
ODNOWICIELKI KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W KRÓLESTWIE SZWECJI

(Sztokholm, 10 marca 2007)

Z okazji dwusetnej rocznicy urodzin szwedzkiej królowej Josephine Maximilienne Eugenie Napoleonne-Beauharnais (1807-1876), jednej z kluczowych postaci w historii Kościoła katolickiego w Szwecji, *Katolicki Związek Historyczny w Szwecji* (Katolsk Historisk Förening i Sverige) zorganizował symposium poświęcone jej postaci. Symposium miało miejsce w Sztokholmie 10 marca 2007 roku, w głównej auli Akademii Szwedzkiej (miejscu, w którym ogłaszane są wyniki ustaleń kapituły Akademii o przyznaniu Nagrody Nobla w dziedzinie nauk humanistycznych i szczególnie-wych). Ponieważ ilość miejsc była ograniczona, wstęp można było uzyskać jedynie poprzez kontakt z organizatorami za pośrednictwem Kurii katolickiej w Sztokholmie. W symposium wzięło udział ok. 500 osób z różnych środowisk naukowych i wyznaniowych w Szwecji, Francji i Włoch. Program symposium obejmował szereg wykładów prezentujących różne aspekty życia królowej Josephiny Napoleonne. Referaty były przeplatane klasycznymi formami muzycznymi, w dużej części skomponowanymi przez dzieci królowej: Karla, Oscara oraz Eugenie.

Podczas symposium zaprezentowano referaty będące próbą opisu bogatego życia i działalności Josephiny Napoleonne. Jako pierwszy zabrał głos moderator symposium prof. Kjell Blücker, dokonując wprowadzenia w tematykę oraz uzasadniając potrzebę naukowej refleksji nad postaciami, które swoją działalnością wywarły niepodważalny wpływ na kształt przyszłości, a ze względu na *poprawność polityczną* (w tym przypadku wyznanie katolickie) nie podejmuje się wysiłku zgłębiania ich dokonań oraz osiągnięć. Pierwszy, bardzo obszerny referat pt.: *Józefina, księżna Środkowej Europy, w czasie poprzedzającym przybycie do Szwecji* (Josephine, princessa i Europas mitt. Tiden före ankomsten till Sverige). przedstawiła doc. Gunnel Elby reprezentująca Wydział Nauk Historycznych Uniwersytetu w Lund. Wiodące tematy jej wystąpienia odnosiły się do przedstawienia genealogii rodowej i powiązań jej pochodzenia z cesarskim rodem Napoleona Bonaparte. Następnie autorka zaprezentowała czasy dzieciństwa i wczesnej młodości oraz związane z nimi bardzo rygorystyczne i wymagające wielu wyrzeczeń zasady kształcenia i przejmowania obowiązujących zasad kultury oraz tradycji. Charakterystyczne w wystąpieniu było położenie akcentu na wpływ politycznego zaangażowania rodziców na wychowanie dzieci. Josephina, córka adoptowanego syna i generała Cesarza Napoleona, Eugene'a Beauharnais i Augusty Amalii ze starego bawarskiego rodu Wittelsbachsk, urodzona w Turynie jako włoska księżniczka bawarskiego pochodzenia, wychowana we francuskiej kulturze, była przesiąknięta atmosferą glorii napoleońskiej. Jednak po latach okazało się, że tym, co wywarło największy wpływ na jej wychowanie był głęboki katolicyzm jej rodziców i wychowawców.

Kolejny referat pt. *Oscar i Josephina oraz ich małżeństwo* (Oscar och Josephine – ett äktenskap) zaprezentowała prof. Eva-Helen Ulvros z Uniwersytetu Sztokholmskiego. Referentka w swoim wystąpieniu skoncentrowała się na powodach bardzo wczesnego wyjścia za mąż 16-letniej Josephine za szwedzkiego następcę tronu księcia Oscara Bernadotte; na różnicach wyznaniowych i późniejszych konsekwencjach tych różnic podczas pożycia małżeńskiego pary królewskiej; na wielkim pragnieniu przekazania wiary katolickiej pięciorgu dzieciom i problemach z tym związanych, wynikających z zasad szwedzkiego prawa chroniących wyznanie luterzańskie jako jeden z fundamentów szwedzkiej państwowości; oraz na wzorowej postawie Josephiny jako małżonki mimo niezrozumienia, zdrad małżeńskich oraz lekceważenia jej głębokiego katolicyzmu przez najbliższych, współpracowników i możnowładców.

Kontynuacją powyższego tematu, ale w innym kontekście sytuacyjnym, był referat pt. *Josephina – Księżna i Królowa Szwecji i Norwegii. Jej relacje i znaczenie dla Kościoła katolickiego* (Kronprincessan / drottning Josephina av Sverige och Norge. Hennes relation till och betydelse för Katolska Kyrkan), zaprezentowany przez dr Gunnel Becker z Uniwersytetu Sztokholmskiego. Jej wystąpienie było prezentacją szerokich kontaktów Josephiny Napoleonne jako księżnej i królowej, a także wyprzedzającej ówczesnie obowiązującą mentalność, konkretnej wizji odrodzenia Kościoła katolickiego w Szwecji poprzez otwarty dialog i niwelowanie zadrażeń, niechęci oraz nieporozumień z chrześcijanami innych wyznań. Autorka referatu posunęła się w swoich tezach także do stwierdzenia, że Królowa Josephina może, a nawet powinna, być postrzegana jako prekursorka współczesnego ekumenizmu. Niestety jej działalność była niezrozumiała a nawet odbierana jako szkodliwa dla Królestwa Szwecji.

Zwieńczeniem pierwszej części sympozjum była prezentacja muzyki klasycznej (okresu późnego oświecenia oraz pobytu w Szwecji Królowej Josephiny), w części skomponowanej przez samą królową oraz jej dzieci: *Drottning Josephinas Polonaise* – skomponowany przez księżniczkę Eugenię (1854 r.); *Barcerole* – skomponowany przez księcia Josepha Fransa Oscara (1830 r.); *Die glocken duo för sopran och tenor* – do tekstu Królowej Josephiny, muzyka – księżniczka Eugenia (1862 r.); *Where roses fair* – tekst Georg Linly, muzyka – Książę Gustaw; *Snödroppen* – skomponowany przez Księcia Gustawa (1846 r.); *Sång vid sorgefesten efter corvetten carlsronans förolyckande* – tekst pseud. Carlen, muzyka – Książę Gustaw (1846 r.); *Chör* – tekst pseud. Säterberg, muzyka – Książę Gustaw (1846 r.).

Drugą, popołudniową część sympozjum otworzył referat zaprezentowany przez autorkę wielu cennych opracowań z zakresu historii katolicyzmu i życia zakonnego w Skandynawii dr Yvonne-Marię Werner zatytułowany: *Królowa – wdowa Josephina a Kościół katolicki* (Änkedrottning Josephina och Katolska kyrkan). Wybitna znawczyni tematu ukazała głęboki szacunek i posłuszeństwo Królowej Josephiny wobec Kościoła katolickiego – jego hierarchii oraz nauczania dogmatycznego i moralnego. Bardzo światła, odczytana i wszechstronnie wykształcona Josephina prowadziła ożywioną korespondencję z papieżami, kardynałami, biskupami i teologami całej Europy (znała biegle języki: włoski, francuski, niemiecki, angielski, szwedzki, norweski). Dialog ten był szczególnie ożywiony w okresie Soboru Watykańskiego I. Doświadczając wielkich trudności w dialogu ekumenicznym na terenie Szwecji, wyczuwała, że przygotowywany do uroczystego ogłoszenia *dogmat o nieomyślności papieża* jeszcze bardziej utrudni dialog wśród chrześcijan w Skandynawii. Kiedy jednak dogmat ogłoszono, Królowa zaakceptowała decyzję Soboru i więcej na ten temat nie podejmowała dyskusji. To jeden z wielu przykładów lojalności i wiary w mądrość Kościoła.

Drugą część sympozjum zamknęły dwa wystąpienia będące bardziej formą świadectwa żywej kontynuacji dzieł zapoczątkowanych przez Josephinę Napoleonne niż teoretycznych i systematycznych rozważań nad jej życiorysem. Nawiązując do dwóch głównych fundacji założonych przez bohaterkę sympozjum: *Fundacji Pamięci Króla Oscara* (Oscar's Minne) oraz *Fundacji opieki nad ludźmi starszymi* (Josephinahemmet), głos zabrał najpierw wieloletni dyrektor pierwszej z nich dr Henrik Amberg. Prezentując początki powstania ośrodka *Oskar's Minne* w podstokholmskim Bagarmossen, przedstawił także trudności związane z jego funkcjonowaniem, przeciwności odnoszące się do faktu posługiwania w nim ss. Serafitek z Polski, aż po osiągnięta z czasem tolerancję i akceptację. Podobnie rzecz się miała, gdy idzie o drugą fundację *Josephinahemmet*, pozostającą od początku pod zarządem jezuitów, w której posługę prowadzą ss. Elżbietanki. Prezentacji tej fundacji dokonała s. Ludwika Szymura, elżbietanka, przełożona personelu medycznego.

Podsumowania i zamknięcia sympozjum dokonał ordynariusz katolickiej Diecezji Sztokholmskiej bp Anders Arborelius OCD w krótkim referacie zatytułowanym: *Józefina w naszych sercach* (Josephina i våra hjärtan). Nawiązując do wcześniejszych wystąpień zauważył, że sympozjum pozwoliło na odkrycie skarbu, który czekał na swój moment w historii. Tendencyjnie omijana przez historyków postać szwedzkiej królowej – katoliczki (co w szwedzkiej mentalności jest nadal powo-

dem raczej do wstydu niż do chluby), domaga się ponownego wyeksponowania jako symbolu odrzucenia się wspólnoty katolickiej w Szwecji. Biskup podzielił się także osobistym odczuciem, że słuchając wystąpień osób przedstawiających fakty z życia Królowej Josephiny, słuchał opisu życia osoby głęboko wierzącej, prawdziwej córki Kościoła i nie zawahał się stwierdzić, „że może nawet świętej”.

Po zamknięciu części wystąpień, nastąpiła druga część koncertowa. Zaprezentowano kolejną porcję doskonałej muzyki dworskiej autorstwa rodziny królewskiej. Były to następujące utwory: *Louisa-Wals* – kompozycji księżnej Eugenii (1862 r.); *Till wågen* – duet na sopran i alt skomponowany przez księżną Eugenię (1862 r.); *Sång Orden af Tibell* – skomponowany przez księżną Eugenię (1862 r.); *Sång till aftonstjärnan* – skomponowany przez księcia Gustava (1863 r.) do słów Runeberga; *En Mänckenstund* – skomponowany przez księcia Gustava (1844 r.) do słów Sättherberg'a; *Tullgarns Galop* – skomponowany na piano-forte przez księżną Eugenię, przeznaczony na bal królewski 28.01.1856 roku; *Hymn urodzinowy dla Matki-Królowej od dzieci* – skomponowany przez księżną Karla i Eugenię na bal urodzinowy w 14.03.1846 roku.

Oprawę muzyczną sympozjum przygotował zespół muzyków sztokholmskich: Piano – Simon Törnqvist (Kungliga Musikhögskolan i Stockholm), sopran – Nadja Kolečka (Operahögskolan i Göteborg), tenor – Love Enström (znany i popularny sztokholmski śpiewak operowy), flöjt – Ivona Grbavac (Nordiska Musikgimnasiet). Grupie przewodziła i dyrygowała, a przy niektórych utworach także akompaniowała, Elizabeth von Waldstein (Musikhögskolan i Wien, Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, a także kierowniczką i dyrygentką chóru katedralnego w Sztokholmie).

Ks. Mariusz Chamarczuk SDB
Salezjański Ośrodek Dokumentacji
Duszpasterstwa w Sztokholmie (SODD)

SYMPOZJUM NAUKOWE

DZIAŁALNOŚĆ MUZEÓW I ARCHIWÓW KOŚCIELNYCH – NOWE WYZWANIA

(Poznań, 14 września 2007)

W związku z otwarciem odnowionych po remoncie budynków Muzeum Archidiecezjalnego i Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu (AAP) zorganizowano sesję naukową pod hasłem „Działalność muzeów i archiwów kościelnych – nowe wyzwania”. Odbyła się ona w dniu 14 września 2007 r. w gmachu muzeum. Honorowy patronat nad tym spotkaniem naukowym przyjęli: Papieska Komisja ds. Kościelnych Dóbr Kultury, Arcybiskup Metropolita Poznański Stanisław Gądecki oraz Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Kazimierz Ujazdowski.

Spotkanie rozpoczęło się Mszą św. koncelebrowaną w kaplicy Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu pod przewodnictwem abpa Stanisława Gądeckiego. Ksiądz Arcybiskup dokonał również uroczystego otwarcia sympozjum w gmachu Muzeum Archidiecezjalnego. W tematykę sesji naukowej wprowadził ks. Roman Dworecki – dyrektor AAP. W pierwszej części sympozjum, którą poprowadził ks. prof. Anzelm Weiss (KUL), uczestnicy wysłuchali dwóch referatów.

Wiceprzewodniczący Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury oraz Papieskiej Komisji ds. Archeologii Sakralnej w Watykanie – o. Michael John Zieliński OSBOLiv – wygłosił referat pt. „*I beni culturali nello svolgersi della missione della Chiesa*” (*Dobra kultury w posłannictwie Kościoła*). Ojciec Zieliński, Amerykanin polskiego pochodzenia, zatrzymał się najpierw nad aspektem teologicznym i duszpasterskim dóbr kultury. Odwołał się do nauczania Jana Pawła II, które jak to określił, okazało się decydujące w nakreśleniu obszaru, w jakim dobra kultury uwidaczniają się